

Socialministeren (Nathalie Lind): Jeg skal blot takke for den stort set velvillige modtagelse af forslaget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om børne- og ungdomsforsørg. (Ændrede tilskudsregler for daginstitutioner).

(Lovforslaget (nr. 77) findes i tillæg A. sp. 1527, fremsættelsen i tidenden sp. 1461).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Albertsen: Jeg har medlidenhed med dem, man i dag har benævnt som støvsugerbanden. I den forbindelse vil jeg gerne sige, at det er helt forkert at bruge et så fint udtryk om mennesker, der har fået pålagt en så ubehagelig opgave. Jeg går ud fra, at titlen er taget fra den fortræffelige film „Støvsugerbanden“. Men i den var det lige omvendt; dér tog man fra de rige og gav til pensionisterne. Så vidt jeg har fornemmet af behandlingen af lovforslagene i dag, er det ikke det, der er tendensen i det, man her ønsker fremmet.

Jeg har altså medlidenhed med de mennesker og med medlemmerne af regeringspartiernes folketingsgrupper, fordi de nu efter al sandsynlighed skal stemme ja til det forslag, som her foreligger til behandling; og som går ud på, at man skal yde lavere statsrefusioner til vuggestuer, børnehaver og fritidshjem og samtidig ændre refusionsordningen vedrørende lægetilsyn og tandpleje til de samme institutioner.

Det er tragisk at konstatere, at nu skal de grupper af befolkningen, der har de svageste skuldre, undgælde for regeringens fejlslagne økonomiske politik. Det er skuffende, det er trist, og det er sørgeligt, at de tilsagn, der er

givet om, at man ikke ville svække den sociale balance, nu tilsyneladende er glemt.

Lovforslaget før og lovforslaget her rammer netop mennesker, som har en svag økonomi. Det, vi her skal tage stilling til, er et spørgsmål om lavere statsrefusion til institutioner, hvor der er anbragt børn. Det vil sige, at de forældre, som må sende deres børn i vuggestuer og børnehaver og fritidshjem, skal betale højere takster. Der er ikke nogen mulighed for, at kommunernes tilskud kan forhøjes, for mange af kommunernes økonomi er så hårdt anspændt, at denne udvej ikke synes åben. Dertil kommer, at de, der er inde i dette billede: de unge hjem, de enlige forsørgere, for en stor del er mennesker, som har måttet flytte ind i det kostbare nybyggeri. Det er ikke ualmindeligt, at mange af dem har huslejeomkostninger på op til 1.000 kr. om måneden, og selv om bolig sikringen mildner det en smule, er der alligevel tale om ekstraordinært store byrder. Samtidig har de ofte boligmæssigt måttet placere sig steder, hvor der er store transportomkostninger til og fra arbejde. Dertil kommer endelig, at de steder i landet, hvor der er særlige udviklingsmuligheder med hensyn til industri, og hvor sådanne institutioner skal placeres, vil det være en betydelig belastning, når man nu skal starte med højere takster de steder.

Der er i bemærkningerne til lovforslaget oplyst nogle tal om, hvilke virkninger der vil fremkomme med den ændrede refusion. Så vidt jeg kan se på tallene, må de være fra gamle institutioner. Det er ikke de takster, som gælder for det store antal nye institutioner, som gud ske lov dog findes.

Hvis man i runde tal ser på, hvad der betales sådanne steder — det gælder mange af Københavns omegnskommuner, det gælder også rundt omkring i landet — er taksten for en halvdagsbørnehave ca. 100 kr. om måneden, for en heldagsbørnehave et par hundrede kroner om måneden og for en vuggestue ca. 300 kr. Nu vil der altså blive en forhøjelse på en 17-18 pct. Dertil kommer en anden forhøjelse, som følger af den ændrede refusion for lægetilsyn og for tandplejen, og den skal lægges oven på disse 17-18 pct. Dertil kommer endnu en faktor, som man tilsyneladende ikke har været opmærksom på, men bør være det, nemlig at alle disse institutioner i dag arbejder med bud-

[Albertsen.]

getter, som skal virke efter 1. april 1971, og jeg ved, at man mange steder på forhånd allerede på nuværende tidspunkt regner med forhøjelser på ca. 20 pct. Det vil sige, at når man lægger disse tal sammen, kan der meget let blive tale om en forhøjelse af de nuværende takster, som nærmer sig 50 pct. Det kan, hvis en husstand har to børn anbragt i en vuggestue, betyde en merudgift på ca. 1.400 kr. om året, og hvis der er tale om et vuggestuebarn og et børnehvebarn, da en fordyrelse på ca. 1.200 kr. om året — altså en meget alvorlig belastning af nogle hjemms økonomi, som i forvejen er og må være særdeles hårdt belastet.

Den fordyrelse, der yderligere er tale om, er der ikke mulighed for at få reguleret på anden måde end igennem forhøjelse af taksterne. Det vil igen sige, at når man ser på det samlede billede — altså ikke alene de virkninger, der fremkommer som følge af ministerens lovforslag — vil der med de andre forhøjelser efter 1. april kunne blive tale om ca. 3.000 kr. mere om året, bare hvis det drejer sig om et par børn.

Jeg er meget bekymret over den tendens, der ligger i forslaget, og jeg beklager dybt, at vi overhovedet skal have præsenteret forslag af denne art. Socialdemokratiet vil afvise forslaget. Vi kan overhovedet ikke se det rimelige eller det saglige i det. Vi har kun ét eneste håb, nemlig at uanset baggrunden for forslagens fremkomst må det være muligt under et kommende udvalgsarbejde at overbevise regeringsblokken om det forkerte i forslaget.

Hvis det bliver lovfæstet, så er der tale om en regulær forringelse af et socialt og pædagogisk gode. Det vil gå ud over de vanskeligst stillede og de hårdest arbejdende i dette land: den ugifte eller enlige moder, de selverhvervende unge ægtepar. Det kan næsten kun være intentionen fra skriftens ord om, at de, der har meget, skal mere gives, hvorimod de, der intet eller næsten intet har, endog skal berøves det lidet, de måtte eje, som er ledemotivet. Vi synes, det havde været mere på sin plads, hvis man ville inspirere unge ægtepar til at tage et ekstra nap i produktionen, at have kigget på en regulering af refusionerne i den modsatte retning og ligestillet børnehaven som det pædagogiske gode, den er, med anden

form for undervisning, som man jo klart erkender skal være gratis. Det ville være en bedre intention at arbejde efter, og den så vi hellere fremmet.

Vi forventer trods alt, at der er mulighed for at diskutere disse ting under arbejdet i socialudvalget.

Clara Munck: Det er almindeligt kendt, at dette lovforslag også er et led i regeringens spareplaner. På den anden side vil jeg gerne sige til hr. Albertsen, at når han siger, at der intet sagligt er i dette forslag, tror jeg ikke, han har studeret lovforslaget rigtigt. For uanset at man her sparer ved at nedsætte en statsrefusion med 5 pct., må man også se på forslaget som et led i den drøftelse, vi må have om fordelingen af byrder mellem relevante instanser.

Vi kan selvfølgelig godt slynge nogle tal ud og sige, at den stakkels familie skal betale så og så meget. Vi står ikke og regner ud, hvad den stakkels familie tjener. Det, der er realiteten er, at selv efter dette forslag vil den familie, der sender børn til en vuggestue, kun komme til at bære 35 pct. af driftsudgifterne ved den institution, man ønsker at anbringe sit barn i. Det samme gælder for børnehaverne. Sender forældrene deres barn til et fritidshjem, bærer de kun 25 pct. af udgifterne ved driften, og, hvis det er en fritids- eller ungdomsklub, kun 20 pct. De tal viser, at det offentlige, stat og kommuner, bærer en væsentlig del af udgifterne, og så skal jeg slet ikke komme ind på familiens økonomiske baggrund.

Dertil kommer, at de udgifter, familien bærer, kun er en procentdel af driftsudgifterne. Ved siden af bærer det offentlige, d. v. s. samtlige skatteydere, hvad enten de har børn eller ej, samtlige udgifter til husleje, til forrentning og afdrag på fast ejendom, til skatter og afgifter, til forsikringer, til vedligeholdelse. Det er en meget væsentlig del af de udgifter, der er forbundet med at drive sociale institutioner.

Tilbage står, at den lille regulering, der her finder sted, blot betyder, at hjemmet bærer 1/3 af det, der går til at lønne personalet, til at tage sig af børnene, til at skaffe materialer, børnene kan være beskæftiget med, og til andre ting, der går ind som led i dagligdagen.

Man foreslår samtidig, at de udgifter, der

[Clara Munck.]

er forbundet med lægetilsyn og tandpleje, nu bliver indregnet som driftsudgifter, og det må man da også hævde er et fuldt sagligt grundlag. Jeg har nævnt de ting, der går uden for driftsudgifterne. Dertil hører lægetilsyn og tandpleje selvfølgelig ikke, for det er et led i den behandling, børn bør have, når de er i en institution hele dagen. Derfor finder jeg også dette sagligt velbegrundet.

Når man så taler om vanskeligheden ved at have sit barn i en institution, også hvis man har mere end ét barn, burde vi vel også her, som vi nævnte det før i forbindelse med pensionisterne, sige, at så burde man have taget det spørgsmål op, da man gennemførte det generelle børnetilskud. Ingen familie får i dag færre penge end de 1.100 om året til et barn, uanset de økonomiske vilkår. En enlig forsørger får ekstrabeløbet som godtgørelse for skat, men det spiller jo også ind i familiens samlede budget. Der er altså givet børnetilskud, vi ikke har kendt før, og derfor er det ikke irrelevant at tage det spørgsmål op, hvilke økonomiske forpligtelser der påhviler forældre, der bruger sociale institutioner.

Men så kommer vi til, at vi har nogle meget vide rammer for de halve og hele fripladser. Det er sådan i dag, at hvis indtægten ligger under 15.000 kr., får man hel friplads. Det bliver stærkt indskærpet fra socialministeriets side. Er indtægten mellem 15.000 og 30.000 kr., indskræpes det lige så stærkt, at man bør tildele halv friplads. Jeg har forstået af socialministerens fremsættelse, at man vil stille forslag om, at disse grænser ændres.

Nu blev det sagt i forbindelse med behandlingen af et andet af socialministerens forslag, om socialministeren overhovedet tænkte på kommunerne. Det vil jeg gerne tage op i denne forbindelse. Jeg erindrer socialministerens sidste cirkulære af 20. marts 1970, der var en overraskelse for kommunerne, idet socialministeren uden forhandling fastslog tallene 15.000 og 30.000 kr. Jeg kunne godt tænke mig, at man, når man foretog en sådan ændring, drøftede det med bl. a. de kommunale organisationer. Det er nemlig sådan, at hvis man giver halve og hele fripladser, er det fuldt ud en kommunal udgift; der er ikke noget, der hedder refusion, når kommunen for så vidt overtager

denne betaling. Derfor vil jeg meget bede om, at man tager lidt hensyn til kommunerne, når man fastsætter takster på cirkulærevise. Det er jo ikke noget, vi rigtig har vidst noget om, mens vi har behandlet lovforslaget.

Vi kan tilsige støtte til dette forslag. Vi mener, det er en naturlig udvikling, at vi en gang imellem må se på byrdefordelingen. Vi finder det også naturligt med den aktivitet, der foregår i øjeblikket, hvad angår børneinstitutioner. Jeg skal derfor, selv om det egentlig ikke vedrører selve lovforslaget, slutte med et spørgsmål til ministeren: hvornår kan vi få en friere mulighed i kommunerne for at etablere nye institutioner? Det, jeg tænker på, er, at statsministeren i åbningstalen den 6. oktober sagde, at man skulle fortsætte udbygningen af sociale institutioner, og udtrykkelig pegede på, at det skulle ske gennem forenkling af administrationen, ved oprettelse af den særlige byggeadministration under socialstyrelsen, og — her kommer det, jeg efterlyser — ved decentralisering af administrationen i forbindelse med etablering af børnehaver og vuggestuer m. v. Derom må jeg sige, at det er en tung gang, vi har gået fra kommunernes side, når vi har passeret alle instanser. Jeg tror, vi ville blive glade, hvis socialministeren ville prøve at få fremmet denne sag. Som sagt er jeg heller ikke som kommunalpolitiker nervøs for, at dette forslag ikke vil blive modtaget i den ånd, hvori det er stillet. Vi må være åbne for ændringer, også på det økonomiske område, og derfor kan jeg give den konservative gruppes tilslutning til, at forslaget fremmes.

Eva Ree: Det fremgår ret klart, at det er ubehageligt at skære ned på statens udgifter. Jeg tror også godt, vi kan blive enige om, at det er de færreste, der kan lide ekstra udgifter. Det lovforslag, som socialministeren har fremsat her, om ændrede betalingsbetingelser for ophold i vuggestuer og børnehaver, rummer begge dele: både en forhøjelse af forældrebetalingen på gennemsnitligt 5 pct. og en besparelse på statens udgifter på ca. 50 mill. kr.

Jeg skal ikke repetere de satser, der ifølge lovforslaget vil komme til at gælde fra 1. april 1971. Jeg vil hellere nævne, hvad man betaler for øjeblikket. Man betaler i langt de

[Eva Ree.]

fleste børnehaver mellem 20 og 40 kr. om ugen, det er vist i omkring 90 pct. af børnehaverne. I vuggestuerne er betalingen noget højere, fra omkring 40 til 60 kr. om ugen i 75 pct. af vuggestuerne. De færreste betaler mindre, og 20 pct. betaler mere. Det vil da også være forkert at hævde, at en generel forhøjelse på de foreslåede 5 pct. ikke vil kunne mærkes. Det kan det selvfølgelig, men jeg vægrer mig nu lidt ved at tro på de tal, som blev nævnt af hr. Albertsen.

Derimod vil jeg gerne nævne, at venstre med tilfredshed har bemærket, at socialministeren i sin fremsættelse gør opmærksom på, at det er hensigten at forhøje den indtægtsgrænse, der ligger til grund for bevilning af fripladser. Det er en betragtning, jeg er enig i, og i den forbindelse vil jeg gerne spørge ministeren, om det kan oplyses allerede i dag, hvilken forhøjelse af indtægtsgrænsen man stiler imod. Jeg vil også gerne vide, i hvilken grad fripladsernes antal kan forøges. Mange daginstitutioner har jo lange ventelister.

Jeg har egentlig et spørgsmål mere til ministeren, affødt af den betænkning, der udkom for nylig om familiens og børnenes tilpasning, afgivet af kvindekommisionen. I denne betænkning står der side 35, at man på daginstitutioner ser mindst til børn fra socialt ringest stillede hjem, fordi betalingen er for høj, og fordi der mangler oplysning om adgang til støtte.

Hvis det er ministerens hensigt, at fripladsernes antal skal forøges, og det tror jeg det er, tror jeg også, det vil være værdifuldt, at der finder en bedre oplysning sted, og jeg vil gerne tilføje, at vi inden for venstre er rede til at drøfte dette spørgsmål under det kommende udvalgsarbejde.

Jeg ville også gerne, om der allerede nu kunne svares på et spørgsmål om, hvorvidt det cirkulære, der omtales i samme betænkning og på samme måde, cirkulære nr. 58 af 31. marts 1965, stadig anvendes. Det oplyses nemlig, at der i dette cirkulære, som altså er 5 år gammelt, stilles visse betingelser ud over økonomisk trang for at opnå friplads, og at disse betingelser, som det hedder, „af nogle forældre kan opleves som diskriminerende.“ Da betænkningen som sagt er udkommet for nylig, finder jeg det godt og rigtigt, om det foreliggende lovforslag kunne

ændre på en sådan bestemmelse, hvis cirkulæret altså bruges endnu.

Jeg skal på mit partis vegne anbefale et positivt udvalgsarbejde.

Grethe Philip: I anledning af hr. Albertsens bemærkninger tidligere om støvsugerbanden og dens virksomhed vil jeg gerne henvise til de mere generelle bemærkninger, hr. Valbak tidligere har gjort her i dag i forbindelse med behandlingen af et andet lovforslag. Han sagde dengang, og jeg kan ganske tilslutte mig hans opfattelse, at det må være nødvendigt af og til at skære i nogle af de udgifter, vi har, også i de lovbundne udgifter, hvis der skal blive plads for udvidelser på andre områder. Der vil ofte dér være tale om områder, der er betydelig vigtigere for befolkningen, og som måske også har en betydelig mere social side end nogen af de bestemmelser, vi kan tænke os at skære bort.

I øvrigt vil jeg gerne først fastslå, at vi i vort parti sætter som et mål, at der fremover bliver mulighed for alle forældre for at få deres barn anbragt i en børnehave. Jeg ser også med stor glæde, at der efterhånden bliver oprettet en hel del halvdagsbørnehaver ud over landet. Jeg tror, det på mange måder tilfredsstillende et behov og passer både til det, som børnene kan få udbytte af, og til forældrenes ønske om at have børnene anbragt en tid uden for hjemmet.

Jeg vil tilføje et ønske om, at man ude i landdistrikterne i højere grad end tidligere vil oprette børneinstitutioner, specielt børnehaver. Vi ved alle, at der efterhånden er ved at blive meget lang afstand imellem børnene på landet, og at de ofte fuldt så meget som bybørn trænger til at møde andre børn under pædagogiske former.

Men så kan man jo stille spørgsmålet: hvilken standard skal disse døgninstitutioner have? Der stilles efterhånden meget store krav til oprettelsen af institutionerne, krav af en sådan art, at man gang på gang ude i landet hører forundring over, at det virkelig er nødvendigt, at man skal op på denne standard. Man har vanskeligt ved at frigøre sig for en fornemmelse af, at de sundhedsmæssige krav måske ligger lige i overkanten; det er dog raske børn, det drejer sig om, og ikke syge børn. Jeg vil derfor gerne her ved denne lejlighed spørge social-

[Grethe Philip.]

ministeren, om ministeren kan sige noget om, hvordan den standard fastlægges, og efter hvilke kriterier man agter at fastlægge den i tiden fremover.

Under hensyn til den målsætning, jeg har opstillet, er det naturligvis med meget stor glæde, man kan konstatere, sidst i anmærkningerne til det netop fremsatte finanslovsforslag, at antallet af daginstitutioner er i meget stor vækst. Det nævnes dér, at antallet af vuggestuepladser, der i 1970 ligger på 9.100, i 1972 vil være steget til 12.200, at børnehavempladsantallet vil stige i løbet af den samme årrække fra 53.300 til 69.000, altså en meget betydelig stigning, og at man også ser en betydelig vækst i formidlingen af dagpleje fra 6.400 til 10.100 pladser. Det ser jeg som sagt på med stor glæde.

Men til trods for denne voldsomme stigning er det alligevel sådan, at der er knaphed på pladser i daginstitutioner, og der er en hel del familier, som gerne så deres barn i en daginstitution, der ikke kan få dette ønske opfyldt. Man må altså sige, at det på forskellig måde er en appelsin, der falder ned i forældres turban, når de kan få anbragt deres barn i en daginstitution. Det er så meget mere en appelsin i turbanen, som det også betyder, at husfruen i mange tilfælde får mulighed for at gå ud og tage et erhvervsarbejde og dermed forøge familiens indtægter betydeligt.

Vi har hidtil ladet det offentlige betale den helt overvejende del af udgiften til børneinstitutionspladser, og sådan vil det også fortsætte med at være efter det forslag, der nu er fremsat. Udgiften til en børnehavemplads ligger, så vidt jeg er orienteret, hvis vi tager alt med, i størrelsesordenen ca. 5.000 kr. pr. år. Nu foreligger der forslag om, at forældrenes andel skal forøges med et forholdsvist beskeden tal. Jeg har ikke de helt store betænkeligheder i den anledning. Jeg mener ikke, det kan være ganske urimeligt, at forældrene betaler noget mere ved anbringelse af deres børn i daginstitutioner — for de flestes vedkommende drejer det sig jo

om børneinstitutioner. Jeg siger dette, fordi netop den stærkt øgede vækst af antallet af børnehavempladser har ført til, at folk med middelindtægter eller særdeles gode indtægter nu også har mulighed for at få anbragt deres barn i en børnehave.

Man kan altså sige, at man i øjeblikket giver forældre, der får denne børnehavemplads, en dobbelt fordel, både en ekstra pædagogisk mulighed for barnet, men sandelig også en ekstra gevinst rent økonomisk i deres private økonomi, og jeg tror ikke, det vil vælte nogen af disse familiers økonomi, at de skal betale lidt mere — for de fleste vil det jo kun dreje sig om et beløb på ca. 250 kr. ekstra om året.

Men denne tilslutning sker dog under et væsentligt forbehold, og dette forbehold har også noget at gøre med de tal, som hr. Albertsen tidligere var fremme med i en betydelig højere størrelsesorden end den, jeg har nævnt her. Det er for mig en afgørende betingelse, at vi ændrer på de indtægtsgrænser, der nu gælder for opnåelse af hel friplads eller halv friplads. Det er allerede nævnt, at det er skattepligtige indkomster på henholdsvis 15.000 kr. og 30.000 kr., der er afgørende, og jeg kan tilføje, at disse indtægtsgrænser reguleres med børnetallet. Hvis vi ikke skal give dette forslag en uheldig social slagside, hvad jeg meget nødsiger, mener jeg, at det er absolut nødvendigt, at vi forhøjer disse indtægtsgrænser, og jeg ville være meget glad, om socialministeren ville løfte lidt af sløret for, hvor meget ministeren agter at forhøje indtægtsgrænserne.

Det er også for mig afgørende, at disse indtægtsgrænser bliver noget, der virkelig følges af kommunerne. I det cirkulære, der i øjeblikket er gældende, siges det, at de indtægtsgrænser, der nævnes, bør være dem, der i almindelighed bør følges af kommunerne. Jeg er ikke klar over, i hvilken grad kommunerne rent faktisk følger disse indtægtsgrænser. Jeg beder ikke ministeren om at svare på det her i dag, men jeg synes, det ville være overordentlig ønskeligt, om vi i udvalget kunne få noget at vide om, i hvil-

[Grethe Philip.]

ket omfang kommunerne følger de tal, der er angivet som retningslinje i cirkulæret. For min del må jeg sige, at jeg ville stille mig overordentlig positivt, hvis man gik et skridt videre og ikke alene gav det som vejledende regler, men faktisk fastsatte det som en obligatorisk regel for kommunerne, selv om jeg godt er mig bevidst, at vi dermed griber noget ind i kommunernes frie adgang til selv at bestemme. Dette sidste spørgsmål vil jeg mene at vi bl. a. kan drøfte i et udvalg.

I øvrigt kan jeg give mit partis tilslutning til, at vi vil se meget åbent og positivt på lovforslaget.

Anders Uhrskov: Fru Grethe Philip sagde, at det er en appelsin i turbanen at få sit barn i en børneinstitution, og det er det såmænd også, men det er efterhånden ved at blive en halvdyr appelsin, må man tilføje.

Den forhøjelse af forældrebetalingen, der her er tale om, begrundes på forskellig måde, og jeg tror, at fru Clara Muncks begrundelse var meget karakteristisk. Vi har givet børnetilskud, blev der sagt, derfor er det rimeligt — blev der ikke sagt — at vi tager dem delvis tilbage ad denne vej. For det er jo det, det kan siges at dreje sig om her. Og den forhøjelse, der er tale om, er ikke så helt lille endda; de 10 kr. om måneden på vuggestuer og 5 kr. om måneden i børnehaver kan nemt i et budget med en 2-3 børn komme til at blive til en hel del penge.

Der er samtidig tale om, at det netop er de unge, der kommer til at blive ramt af det, unge som i forvejen på grund af boligsituationen, fordi de er nødt til at flytte ind i det nye og det dyre boligbyggeri, sidder hårdt i det, unge, der også betaler deres skat, som har de dyre transportudgifter, og som altså nu skal til at betale ekstrabeløb for at få børnene i daginstitutioner.

Der er talt om, at indtægtsgrænsen for bevarelse af friplads skal forhøjes. Jeg vil egentlig tro, at den skal særdeles højt op. Ikke mindst i Københavns omegnskommuner vil der være et område, hvor den skal særdeles højt op, for at disse stigninger ikke skal mærkes ganske kraftigt. For de budgetter, man kører med de fleste steder hos yngre folk, der sidder med den dyre husleje, er

budgetter, der slet ikke er beregnet til at tage sådan et skrald ekstra.

Forslaget kommer egentlig også det spørgsmål ved, om vi igennem lovgivningen skal forsøge at give den kvindelige arbejdskraft mulighed for at gå ud på arbejdsmarkedet, eller vi igennem lovgivningen skal presse den til at blive hjemme. Der var mange, der efter det skattefrie år stod og skulle til at vælge, om de ville fortsætte ude på arbejdsmarkedet eller ikke ville det. Man må bestandig, når man gennemfører noget, der vedrører den slags områder, gøre sig klart, om det er love, der trækker i retning af at tilskynde den kvindelige arbejdskraft til at blive hjemme eller tilskynde den til at tage ud på arbejdsmarkedet. Det foreliggende lovforslag hører til den type lovgivning, der animerer til at blive hjemme.

En anden ting, som også er vigtig, er noget af det, der har været inde i diskussionen i snart en årrække om motiverne for at sætte børn specielt i børnehaver. Det er efterhånden klart, at det ikke bare er af sociale grunde, man opretter og driver børnehaver, men at der også er pædagogiske grunde til, at man gerne vil have børn i børnehaver. Det er konstateret, at det er simpelt hen noget, børnene har godt af, det er noget, de trives ved, det er noget, der er et godt og naturligt led i deres udvikling. Dette lovforslag trækker heller ikke i retning af den målsætning at lade de pædagogiske behov være det, der bestemmer, hvorvidt man sender børn i børnehaver.

Jeg tror også, der er et aspekt yderligere — det er en ganske urimelig forhøjelse i øvrigt — og det er hele problemet, som man så tit har talt om, med den erhvervsaktive del af befolkningen, som bærer denne umådelig store byrde til fordel for de gamle, til fordel for de unge, til fordel for dem, der på en eller anden måde ikke er erhvervsaktive. Det tales der så meget om, og det hænger muligvis sammen med, at man har et meget snævert skattegrundlag, således at beskatningen ofte kan føles som en meget tung byrde. I alt fald er det givet, at den aktive del af befolkningen bærer en stor byrde. Men man skulle måske også prøve at se på, hvordan byrden er fordelt inden for denne aktive befolkningsgruppe, om den ikke i virkeligheden er fordelt rent aldersmæssigt i meget

[Uhrsköv.]

høj grad sådan, at det er den yngre del, der bærer en meget tung del af byrden. Det er også den yngre del, der har flere kræfter, det er også den yngre del af den aktive befolkningsgruppe, der i højere grad kan struggle, kan knokle løs og tjene penge, men på den anden side bærer de en meget stor del af den aktive befolkningsbyrde, ikke mindst som følge af boligsituationen. Det er altså dem, der skal påføres en yderligere udgift.

Jeg kan altså på SF's vegne tilslige forslaget vores mest udprægede modvilje.

Kjær Rasmussen: Heller ikke VS kan acceptere, at forældrene nu skal til at betale mere for at have deres børn i daginstitutioner. Vi har den opfattelse, at daginstitutionerne må udbygges i et tilstrækkeligt antal, således at alle, der ønsker det, har adgang til en børnehavesteds uden omkostninger for forældrene. Men hvad er det, regeringen gør? Den styrer i den stik modsatte retning. Den skærer ned på statens udgifter til vuggestuer, til børnehaver og til fritidshjem, med det resultat, at hæren af såkaldte nøglebørn vil vokse endnu mere.

Ganske vist ser det besnærende ud, når det i lovforslagets bemærkninger nævnes, at merudgiften for forældrene kun bliver 5 kr. for en børnehavesteds, 10 kr. for en vuggestueplads og en 3-4 kr. for en fritidshjemsplads ugentlig. Men det er ikke særlig usædvanligt, at et forældrepar eller en enlig har børn i alle 3 afdelinger, og så bliver stigningen jo følelig.

VS kan altså ikke medvirke til gennemførelsen af denne politik; vi anser den for at være usocial.

Hanne Reintoft: Forslaget om at forhøje forældrebetalingen i vuggestuer, børnehaver og fritidshjem er på enhver måde uacceptabelt, og man må vide, at dette lovforslag vil medføre mange ulemper.

Vi har her i Danmark et meget stort antal udearbejdende kvinder, vi er et af de vestlige lande, der har flest kvinder i erhverv. Og jeg tror ikke, man kan argumentere med, at disse kvinder selv må bære udgifterne ved daginstitutioner. Jeg tror, både samfund og produktion var meget ilde stedt, hvis de gifte kvinder med børn forlod produktionen og samfundslivet i det hele

taget, på hospitaler osv. Jeg tror i og for sig nok, det er dem, der yder, og andre, der nyder godt af deres arbejdsindsats. Samtidig har vi en meget ringe dækningsprocent på daginstitutionerne, den er vist ca. 16 pct. over hele landet. Her har vi også en rekord, vi er nemlig et af de lande, der har den laveste dækningsprocent, medens vi har flest kvinder i erhverv.

Der blev talt om luksusbyggeri. Det kunne være, vi skulle få det lidt ned på jorden og se på, hvad vi egentlig taler om. Jeg ved ikke, om der er nogen luksus i, at man hver dag kører børnene fra Amager i en bus ud til en barak ved Hundige Strand i en udflytterbørnehave, fordi man ikke har andet. Jeg tror, man skal passe lidt på, før man snakker om for megen luksus i det, vi byder vores børnehavesteds. Tværtimod byder man dem meget, tit en række utilfredsstillende dagplejeordninger, der har fået priserne jobbet højt op, fordi det almindelige dagplejehjem nu meget tit ser på den kommunale takst, men alligevel nægter at blive registreret i kommunen, så det kommunale tilskud ikke kan komme til at virke.

De, der endelig har en plads på daginstitution, betaler i forvejen dyrt. De af socialministeren i fremsættelsen anførte takster gælder jo kun visse områder. I nogle omegnskommuner er man oppe på omkring 300 kr. pr. måned for en børnehavesteds og næsten 400 kr. for en vuggestueplads. Når man ved, hvad lejen i nybyggeriet i netop disse udflytterkommuner ligger på og så f. eks. lægger en 700, 800, 900 kr. til for at få passet nogle børn, så kan alle vist regne ud, hvordan det vil gå en families indtægt. Det er netop de familier, der ikke kan klare sig med én indtægt, fordi skatten og huslejen simpelt hen så ville sluge, hvad der var. Forhøjer man taksterne f. eks. i de meget dyre kommuner, så kan man simpelt hen komme til at slå benene væk under sådan en familie, for slet ikke at tale om de enlige mødre, der faktisk kan blive slået socialt ud i ganske katastrofal grad.

Der snakkes om de hele fripladser. Bare jeg kunne få opskriften på, hvordan en enlig mor med et par børn levede for 15.000 kr., så hun kan få sin hele friplads. Det er der jo ikke et eneste menneske der kan, det er slet ikke nogen realistisk mulighed, hun er jo henvist til at gå på offentlig hjælp.

[Hanne Reintoft.]

Jeg må i den forbindelse henstille til det konservative folkeparti, at man ikke oftere offentligt lufter sin omsorg for Danmarks enlige mødre, for det er snart ved at blive en dårlig vittighed.

Vi kan ikke stærkt nok vende os mod dette forslag, der rammer netop familier med småbørn i den dyreste alder og netop rammer familien, der hænger på de høje huslejer i nybyggeriet. Jeg tror, der er vrede overalt over denne politik, og når man samtidig dertil lægger, at man også vil beskære statens udgifter til læge og tandpleje i børneinstitutionerne, så er det da helt elendigt. Det vil sige, at hvis læge- og tandlægeplejen skal fortsætte, så skal kommunerne have endnu større udgifter, og det bliver med forhøjet kommuneskat som følge.

Jeg synes ellers, at begivenhederne i den senere tid f. eks. i de egne af landet, hvor man ikke har haft sundhedsplejerske, har vist os, at lægetilsynet og hele sundhedsplejen for vore småbørn er noget meget alvorligt, der på ingen måde må forringes. Her går man faktisk ind for en forringelse, uanset at mange også fra regeringspartierne bl. a. i spørgetiden har udtrykt stor interesse f. eks. for vore småbørns nødvendige tandpleje.

Statsministeren kunne før — til min undren stødte det ikke imod forretningsordenen — tillade sig at betegne mig som løsagtig. Hvis vi skal snakke om løsagtighed, så tror jeg faktisk, det er den asociale og simple politik, der bliver ført her.

Socialministeren (Nathalie Lind): Jeg kan i hvert fald sige tak, fordi der er kommet indlæg fra samtlige partier. Hr. Albertsen anslog helt lyriske toner om, at man tog fra de rige og gav til de fattige. (*Albertsen:* Det var omvendt!). Undskyld, ja, man tog fra de fattige og gav til de rige. Når jeg sagde det omvendte, var det, fordi det netop svarer til min opfattelse af dette lovforslag. Jeg vil gerne klart bekræfte, at vi ønsker at forhøje indtægtsgrænserne for ydelse af friplads. Min tanke er at forhøje grænsen for hel friplads fra 15.000 kr. til 20.000 kr. og grænsen for halv friplads fra 30.000 kr. til 40.000 kr. Dertil skal man lægge et beløb, for øjeblikket 3.000 kr. pr. barn. Herved bliver der grupper, som netop vil få en for-

del af omlægningen. Alle med indkomster mellem 15.000 kr. og 20.000 kr. vil få fordel ved nu at kunne få friplads, og alle med indkomster fra 30.000 kr. til 40.000 kr. vil kunne få halv friplads. De, der skal være med til at betale denne ordning, er altså forældre med indtægter over denne grænse. Heri ligger, at jeg på ingen måde kan anerkende, at man svækker den sociale balance ved lovforslaget.

Principielt kan vi vel alle ønske — heri må jeg være enig med fru Grethe Philip — at der en dag bliver plads nok til samtlige børn, som forældrene ønsker anbragt i børnehaver eller i vuggestuer, men jeg synes, at man med langt større ret kunne have angrebet regeringen eller angrebet mig, hvis forholdet var det, at der var en stagnation i udbygningen af institutionspladser. Det er der jo slet ikke tale om. Når man med forarget rost taler om dem, vi her rammer — fru Hanne Reintoft var meget inde på at drage samfundsmæssige spørgsmål ind i det og kvindernes placering i erhvervslivet osv. — så synes jeg også, man skulle se på: hvordan ligger det egentlig med de penge, staten yder på disse områder? Hvis man ser på finanslovforslaget, viser det sig, at der fra det offentliges side er driftsudgifter på 615 mill. kr. i 1970-71, men disse udgifter stiger til 855 mill. kr. i 1971-72. Regnestykker kan stilles op på mange måder, men det er vist ikke forkert at sige, at vi bl. a. ved at lægge en forældrebetaling om her, hvor vi netop ikke rammer dem, som er økonomisk svage, stillede, skaber mulighed for den fortsatte udbygning af disse institutioner.

Fru Clara Munck rejste et vigtigt spørgsmål angående selve administrationen af byggeriet af børneinstitutioner. Det er rigtigt, det er nævnt i åbningstalen. Jeg har også før her i tinget haft lejlighed til at besvare et spørgsmål herom. Det drejer sig om, hvorvidt vi kan få en enklere administration, få afgørelserne lagt ud til kommunerne. Det sker som bekendt i løbet af et par år, men foreløbig, indtil vi får den endelige beslutningsmyndighed lagt ud, er vi i gang med — og håber, det bliver en realitet i det nye år — i samarbejde med boligministeriet at indføre en enklere forretningsgang her.

Fru Clara Munck rejste et spørgsmål om fripladser og talte om, at kommunerne ikke

[Socialministeren.]

fik noget godt gjort. Jeg forstod det ikke helt, måske har jeg ikke hørt rigtig efter, men jeg vil da gerne have sagt klart, at forholdet er det, at kommunerne afholder disse udgifter, men får 70 pct.s refusion fra staten. Det må også nævnes, når man taler om, hvor meget denne omlægning vil belaste kommunerne.

Fru Eva Ree rejste på baggrund af betænkningen om familien og samfundet et spørgsmål om det cirkulære, der var omtalt. Jeg kan sende udvalget det nye cirkulære, og man kan sammenligne det, men jeg kan da nævne her, at der i det nuværende cirkulære står, at hvis man ikke kan få hel eller delvis friplads efter de generelle regler, så kan dette ydes, når forholdene særlig taler derfor, og her henvises til, at det især kan ske, hvis det er påkrævet af sociale eller pædagogiske grunde, men hvor betalingsspørgsmålet vanskeliggør, at barnet optages eller forbliver i institutionen. Udtrykt på den måde synes jeg ikke, det kan virke belastende for forældrene.

Det af fru Grethe Philip rejste spørgsmål om standarden var det måske også rigtigt at vi diskuterede nærmere i udvalget. Det er klart, at vi også her må sørge for en forsvarlig standard, men samtidig må vi sørge for, at der er midler til den fortsatte udbygning af nye institutioner.

Jeg tror, jeg har besvaret spørgsmålet med hensyn til de ændringer af talsterne, jeg forestiller mig, der skal ske i cirkulæret om betaling for ophold i daginstitutioner.

Må jeg sige til hr. Anders Uhrskov, at jeg anerkender fuldt ud den pædagogiske betydning af ophold i børneinstitutioner, og jeg ser meget gerne en fortsat udbygning af disse institutioner. Men jeg kan ikke anerkende, at en forhøjelse af forældrebetalingen fra 30 pct. til 35 pct. skulle være et sådant anslag imod dette synspunkt. Jeg gentager: udbygningen fortsætter. Det fremgår af anmærkningerne til finanslovsforslaget sp. 1561 og 1562, at der er en meget stærk udbygning i gang, som også fru Grethe Philip nævnedes. Man regner med en stigning på ca. 7.000 pladser fra 1970 til 1971 og på op imod 8.000-9.000 pladser fra 1971 til 1972.

Fru Hanne Reintoft var inde på, at vi også belastede kommunerne, derved at vi nu vedrørende tandpleje indførte samme

regler som for øvrige driftsudgifter vedrørende børneinstitutioner. Jeg tror ikke, man skal overdimensionere problemerne. Det drejer sig for hele landet kun om et beløb på 1,7 mill. kr., så den belastning, der kan være tale om eller den forøgelse af kommuneskatten, der kan blive tale om, må blive uhyre beskedne.

Albertsen: Socialministeren argumenterede meget vedrørende spørgsmålet om nye institutioner og væksten i antallet. Jeg understregede udtrykkeligt over for ministeren, at det talmateriale, der var fremkommet som argumentation i forbindelse med lovforslaget, måtte bygge på de forholdsvis gamle institutioner, at der lykkeligvis i de seneste år er sket en vældig udbygning, og at det derfor var rimeligt navnlig at kigge på tallene fra det store nye område. Da der blev udtrykt tvivl fra venstres ordfører med hensyn til tallene, skal jeg glæde fru Eva Ree med at nævne nogle tal fra det område, hvor fru Eva Ree er valgt, nemlig inden for Københavns amt, Gladsaxe og Herstedernes kommuner bare for at tage to typiske kommuner, en udbygget kommune og en kommune, der er i vældig vækst. I Gladsaxe er taksten i øjeblikket for en børnehaveplads 190 kr. pr. måned og for en vuggestueplads 380 kr., og i Herstederne koster en vuggestueplads i dag 300 kr. pr. måned og en børnehaveplads 200 kr. pr. måned. Det er dette, der har givet mig grundlag for det regnestykke, jeg har stillet op, og det er dette, som jeg synes er væsentligt at have med i billedet, når man ser på den foreslåede forringelse af refusionsordningen, som altså kommer til at gå ud over familier, der i forvejen har meget betydelige omkostninger til dyre huslejer i nybyggeriet og har betydelige omkostninger som følge af lang transport fra hjem til arbejdsplads.

Når ministeren næsten kommer til den konklusion, at der her er tale om, at man tager fra de rige og giver til de fattige — altså lige den omvendte konklusion af den, jeg tillod mig at drage — så må jeg sige, at jeg så på det regnestykke, som vedrører selve lovforslaget. Hvorvidt ministeren igennem regulering af indtægtsgrænsen for ydelse af fripladser kan få det stillet op på den direkte modsatte måde, det glæder jeg mig meget til at få lejlighed til at studere

[Albertsen.]

nærmere i udvalget. Det er klart, enhver ændring og forbedring af grænser på dette område vil vi selvfølgelig imødesee med glæde, men selve princippet i lovforslaget kan vi ikke godkende.

Socialministeren (Nathalie Lind): Jeg skal ikke forlænge debatten, men jeg synes, jeg må sige til hr. Albertsen, at det står i lovforslagets bemærkninger, at det er hensigten at forhøje de indtægtsgrænser, der lægges til grund for bevilling af friplads; det må jo automatisk medføre, at der bliver flere, der kommer inden for den grænse, hvor man kan få en friplads.

(Kort bemærkning).

Albertsen: Forhøjelser kan som bekendt være mange ting. Hvis det drejede sig om 500 kr., var det også en forhøjelse, men det hjalp ikke meget.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om Lønmodtagernes Garantifond [af Erling Dinesen m. fl.].

(Lovforslaget (nr. 62) findes i tillæg A. sp. 1453, fremsættelsen i tidenden sp. 999).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Det af medlemmer af socialdemokratiet fremsatte forslag til lov om Lønmodtagernes Garantifond går ud på, at der oprettes en fond med det formål at sikre alle lønmodtagere udbetaling af løn, feriegodtgørelse og ethvert øvrigt økonomisk krav, som ud-

springer af et ansættelsesforhold. Sikringen skal gælde i tilfælde af arbejdsgiverens konkurs eller betalingsstandsning i øvrigt. Midlerne foreslås tilvejebragt ved bidrag fra arbejdsgiverne.

I bemærkningerne til lovforslaget siges bl.a., at lønmodtagernes beskyttelse af lønkrav i tilfælde af virksomheders konkurs eller betalingsstandsning er ufuldstændig og bør udbygges. Ganske vist er der ved lov af 18. juni 1969 om ændring af lov om konkurs gennemført en ændret konkursorden, således at lønkrav kan påregnes dækket i større omfang end tidligere, men, siges det videre, der kan stadig blive tale om alvorlige tab for lønmodtagerne i konkurstillfælde, og selv i tilfælde, hvor der opnås dækning, sker det sædvanligvis med en væsentlig forsinkelse.

Jeg tror, at alle anså den ændring af konkursloven, som blev gennemført for et års tid siden, som et betydeligt fremskridt for lønmodtagerne, men forslagsstillerne har ret i, at der desuagtet stadig vil kunne forekomme tilfælde, hvor lønmodtagernes lønkrav alligevel ikke kan fyldestgøres. Ligeledes er det rigtigt, at der vil kunne blive tale om en forsinkelse i udbetalingen til lønmodtagerne.

Jeg vil derfor indledningsvis fastslå, at regeringen er enig i den generelle målsætning, som lovforslaget er udtryk for. Den konkrete udformning efterlader imidlertid efter min mening så mange uafklarede spørgsmål, at jeg ikke kan anbefale folketinget at lægge forslaget til grund for den lovgivning om yderligere sikring af løntageres lønkrav, som jeg altså er enig i at der kan være behov for.

Lad mig først minde om, at spørgsmålet om en garantiordning, om end kun for så vidt angår feriegodtgørelse, blev rejst i den redegørelse om arbejdstid og ferie, som i september 1968 blev afgivet af et året forud nedsat udvalg. I redegørelsen peges på muligheden for etablering af en særlig garantiordning — altså for krav, der udspringer af ferielovgivningen — og det henstilles, at der af arbejdsministeriet nedsættes et udvalg til at overveje spørgsmålene. I overensstemmelse hermed nedsatte jeg i november 1968 et udvalg med repræsentanter for arbejdsmarkedets parter til at overveje det ønskelige i etablering af en særlig garantiordning